

ความเห็นส่วนตน
ของ นายอุดม รัฐอมฤต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๓/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๑๙/๒๕๖๖

วันที่ ๓๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { นายธีรยุทธ สุวรรณเกษร ผู้ร้อง
นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ หัวหน้าพรรคก้าวไกล ที่ ๑
พรรคก้าวไกล ที่ ๒ ผู้ถูกร้อง

นายธีรยุทธ สุวรรณเกษร (ผู้ร้อง) ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ (ผู้ถูกร้องที่ ๑) หัวหน้าพรรคก้าวไกล ในขณะที่ และพรรคก้าวไกล (ผู้ถูกร้องที่ ๒) ได้ร่วมกันเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยร่างมาตรา ๔ บัญญัติว่า “ให้ยกเลิกมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๔๑ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙” และร่างมาตรา ๖ บัญญัติว่า “ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นลักษณะ ๑/๒ ความผิดเกี่ยวกับพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และเกียรติยศของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มาตรา ๑๓๕/๕ มาตรา ๑๓๕/๖ มาตรา ๑๓๕/๗ มาตรา ๑๓๕/๘ และมาตรา ๑๓๕/๙ ในภาค ๒ ความผิด แห่งประมวลกฎหมายอาญา” และย้ายหมวดความผิดจากเดิมที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด จากลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นลักษณะ ๑/๒ ซึ่งเพิ่มขึ้นใหม่ จึงเป็นการลดสถานะความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์โดยมีการแก้ไขอัตราโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จากเดิมที่บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

เป็นให้เพิ่มความว่า “มาตรา ๑๓๕/๕ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” และ “มาตรา ๑๓๕/๖ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เป็นการเสนอให้ความผิดตามมาตรา ๑๑๒ มีระวางโทษน้อยกว่าระวางโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท และร่างมาตรา ๖ บัญญัติให้เพิ่มความว่า “มาตรา ๑๓๕/๗ “ผู้ใดติชม แสดงความคิดเห็น หรือแสดงข้อความโดยสุจริต เพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อธำรงไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ผู้นั้นไม่มีความผิดตามมาตรา ๑๓๕/๕ และมาตรา ๑๓๕/๖” และมาตรา ๑๓๕/๘ วรรคหนึ่ง “ความผิดในลักษณะนี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นความผิดนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ ...” เป็นการเปิดช่องให้บุคคลทั่วไปก้าวล่วงพระราชอำนาจโดยการวิพากษ์วิจารณ์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดยไม่มีความผิดหรือไม่ต้องรับโทษใด ๆ และเพิ่มความในมาตรา ๑๓๕/๙ วรรคหนึ่ง ว่า “ความผิดในลักษณะนี้เป็นความผิดอันยอมความได้” และวรรคสอง “ให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และเกียรติยศของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” เป็นการบัญญัติให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้เช่นเดียวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไป โดยให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์และเป็นผู้เสียหายเท่านั้น

ผู้ร้องยังกล่าวอ้างอีกว่า ในระหว่างการหาเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องทั้งสองใช้นโยบายเสนอให้ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งผู้ถูกร้องทั้งสองเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เป็นนโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการหาเสียงเลือกตั้งและยังดำเนินการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เช่น เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ปราศรัยบนเวทีของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่สวนสาธารณะเทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ยืนยันนโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และนำสติ๊กเกอร์สีแดงปิดลงในช่อง “ยกเลิก ม.๑๑๒” บนเวที เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ อภิปราย (ดีเบต) ในรายการไทยรัฐดีเบต “เวทีดีเบตเลือกตั้ง ๖๖” เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑

อภิปรายในรายการเดอะสแตนด์บาย “หมอวรงค์ ปะทะ พิธา ประเด็น ม.๑๑๒ เสรีพิศุทธ์
ขอร่วมตีเบต” และภาพข่าว เรื่อง “ตะวัน - แบลม ขึ้นเวทีก้าวไกล ถามจะแก้ไขหรือยกเลิก ๑๑๒
พิธาตอบพร้อมขอโทษ”

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒
ได้ลงนามข้อตกลงร่วมในการจัดตั้งรัฐบาล (MOU) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ตอบคำถามสื่อมวลชนกรณีการเสนอ
แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยยืนยันว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ จะดำเนินการต่อไปให้สำเร็จ
และเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวประจำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ของสำนักข่าวต่างประเทศ (BBC) ในหัวข้อ “พิธา ล้มเจริญรัตน์ ไม่ใช่หนักกฎหมายในแบบคุณ”
มีการแปลบทสัมภาษณ์เป็นภาษาไทยทำคลิปว่า นโยบายการแก้ไขกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
“... นั่นคือสิ่งที่เราสัญญากับประชาชนไว้ เรามีฉันทามติมากพอ เราได้รับคะแนนเสียงจากประชาชน
๑๔ ล้านคน พวกเขาเข้าใจ มันชัดเจนและโปร่งใสว่า นี่เป็นหนึ่งในเป้าหมายที่เราต้องการผลักดัน ...”

ผู้ร้องเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๑๙/๒๕๖๔ วินิจฉัยว่า สถาบันพระมหากษัตริย์
ของไทยเป็นเสาหลักสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข การกระทำใด ๆ ที่มีเจตนาเพื่อทำลายหรือทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ต้องสิ้นสลายไป
ไม่ว่าจะโดยวิธีการพูด การเขียน หรือการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลเป็นการบ่อนทำลาย ด้อยคุณค่า
หรือทำให้อ่อนแอลง ย่อมแสดงให้เห็นถึงการมีเจตนาเพื่อล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังนั้น การใช้สิทธิ
หรือเสรีภาพเรียกร้องให้มีการยกเลิกกฎหมายที่ห้ามผู้ใดล่วงละเมิด หมิ่นประมาท หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
สถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งการแก้ไขรัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวจะส่งผลให้สถาบันพระมหากษัตริย์
ไม่อยู่ในสถานะที่เคารพสักการะ อันนำไปสู่การสร้างความปั่นป่วนและความกระด้างกระเดื่อง
ในหมู่ประชาชน เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่เกินความเหมาะสมพอควร มีผลกระทบกระเทือน
หรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
และจะนำไปสู่การบ่อนทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๑ วรรคสี่ บัญญัติให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมีผลผูกพันรัฐสภา
คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว
จึงมีผลผูกพันให้ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยคดีนี้เช่นเดียวกัน

เมื่อการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด
การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔
และ การรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ เพื่อกระทำการยกเลิกประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ด้วยการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และใช้เป็นนโยบายในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นการกระทำโดยมีเจตนาเพื่อเป็นการบ่อนทำลาย ด้อยคุณค่าสถาบันพระมหากษัตริย์ และมุ่งหมายผลประโยชน์ทางการเมืองโดยไม่คำนึงถึงหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง

ผู้ร้องยื่นคำร้องต่ออัยการสูงสุดเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เพื่อขอให้อัยการสูงสุดร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสอง แต่อัยการสูงสุดมิได้ดำเนินการภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสาม ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ ดังนี้

(๑) การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙

(๒) มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งสองเลิกการกระทำเพื่อให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒

(๓) มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องทั้งสองเลิกการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น เพื่อให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และให้เลิกการกระทำดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ผู้ร้องยื่นคำร้องเพิ่มเติม สรุปได้ดังนี้

การที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ถูกร้องทั้งสองยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ไม่ได้รับการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากนายสุชาติ ตันเจริญ อธิบดีรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ ๑ เป็นผู้พิจารณาเรื่องระเบียบวาระแล้วมีความเห็นว่า ร่างกฎหมายดังกล่าวอาจมีปัญหาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ จึงส่งกลับไปให้ผู้ถูกร้องทั้งสองแก้ไข แต่ผู้ถูกร้องทั้งสองไม่ได้ดำเนินการใด ๆ และผู้ถูกร้องทั้งสองยังคงมีความประสงค์จะยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ให้สำเร็จ แม้ว่าสมาชิกรัฐสภาจะอภิปรายโดยไม่เห็นด้วยกับการเสนอนโยบายนี้ในระหว่างการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๖

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ หรือไม่ เห็นว่า ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสาร

ประกอบคำร้องเป็นกรณีที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสอง เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ หรือไม่ ซึ่งผู้ร้องยื่นคำร้องต่ออัยการสูงสุดเพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง แล้ว แต่อัยการสูงสุดมิได้ดำเนินการตามที่มีการร้องขอภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับคำร้องขอ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสาม ที่ผู้ร้องจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ จึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย และให้ผู้ถูกร้องทั้งสองยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา ให้แจ้งอัยการสูงสุดว่าหากอัยการสูงสุดได้รับพยานหลักฐานใดเพิ่มเติม ให้จัดส่งศาลรัฐธรรมนูญโดยเร็ว

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง คำร้องเพิ่มเติม คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำชี้แจง และพยานหลักฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเอกสารประกอบ รวมทั้งการไต่สวนพยาน และคำแถลงการณ์ปิดคดีของผู้ถูกร้องทั้งสองแล้ว เห็นว่าคดีมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงยุติการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง และกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ประเด็นวินิจฉัย

การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

ผู้ถูกร้องที่ ๑ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร สาระสำคัญสามารถแยกการแก้ไขได้เป็นสองส่วนด้วยกันคือ ส่วนหนึ่งที่เป็นเนื้อหาของการเสนอแก้ไขกฎหมาย อันได้แก่ บรรดาความผิดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ส่วนที่สองเป็นข้อเท็จจริงข้างเคียงเพื่อให้เห็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบมิได้พุ่งเป้าไปที่สถาบันพระมหากษัตริย์ แต่เป็นการแก้ไขในเชิงโครงสร้างภาพรวมของการกำหนดความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดง

ความคิดเห็น โดยข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ และพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ไม่ได้รับการจัดเป็นวาระในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดก่อน และระหว่างการหาเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ใช้นโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ในเนื้อหาเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และยังคงยืนยันที่จะดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวต่อไป ประกอบกับผู้ถูกร้องทั้งสองมีพฤติการณ์รณรงค์ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกกฎหมายดังกล่าวเรื่อยมา โดยการเข้าร่วมหรือจัดชุมนุมซึ่งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และเคยแสดงความคิดเห็นทั้งให้แก้ไขและยกเลิกกฎหมายดังกล่าวผ่านการจัดกิจกรรมทางการเมืองและสื่อสังคมออนไลน์เรื่อยมา

ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยมีว่า การกระทำทั้งหลายของผู้ถูกร้องทั้งสองมีลักษณะเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพ เพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ถึงแม้ว่าการตรากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติจะเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ในการใช้อำนาจดังกล่าว จะต้องดำเนินไปตามกรอบเนื้อหา กระบวนการ และขั้นตอนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ฝ่ายนิติบัญญัติจึงไม่อาจใช้อำนาจตรากฎหมายไปในทางที่เป็นการฝ่าฝืนหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญวางกรอบไว้ได้ ดังนั้น ฝ่ายนิติบัญญัติจึงผูกพันในการเสนอและพิจารณาร่างกฎหมายโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ นอกจากร่างกฎหมายจะต้องผ่านการตรวจสอบโดยกระบวนการในฝ่ายนิติบัญญัติเองแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญยังมีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายหรือกฎหมาย รวมถึงการกระทำตามหน้าที่และอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติได้ด้วยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๐ อันเป็นไปตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจในโครงสร้างการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐที่ยึดหลักกฎหมายเป็นใหญ่ ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ กำหนดหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบการกระทำที่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยไม่ได้บัญญัติยกเว้นการกระทำใดไว้เป็นการเฉพาะเพื่อไม่ให้ศาลรัฐธรรมนูญเข้าไปตรวจสอบ การเสนอร่างกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติจึงเป็นการกระทำหนึ่งซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลรัฐธรรมนูญที่จะตรวจสอบได้ว่าเป็นการกระทำที่เป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ เป็นมาตรการปกป้องคุ้มครองรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการคุ้มครองหลักการที่เป็นแก่นสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ อันได้แก่การพิทักษ์รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อไม่ให้มีการกระทำที่เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยมิชอบ ในลักษณะที่ทำให้หลักการที่เป็นแก่นสาระสำคัญและคุณค่าทางรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองการดำรงอยู่ของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บทบัญญัตินี้จึงมีความมุ่งหมายมิให้มีการใช้สิทธิและเสรีภาพที่จะส่งผลเป็นการทำลายหลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญซึ่งย่อมรวมถึงรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้ดำรงอยู่โดยไม่เสื่อมลงหรือต้องสิ้นสลายไป จึงบัญญัติให้มีกลไกปกป้องระบอบการปกครอง (self-defending Constitution) จากการกระทำที่เป็นการบั่นทอนหรือการทำลาย อันเป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพทางการเมืองเกินขอบเขตที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้

ในประเด็นข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องทั้งสองที่เห็นว่าการใช้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ จำกัดอยู่เฉพาะกับการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่รวมถึงพรรคการเมืองซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลนั้น เห็นว่ามาตรา ๔๙ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ลักษณะของหลักเกณฑ์ที่เป็นหลักประกันแก่สิทธิและเสรีภาพที่ดีหรือเงื่อนไขในการใช้อำนาจรัฐจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพที่ดี อาจมีผลบังคับได้ทั้งต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลในการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่มีข้อจำกัดโดยลักษณะเฉพาะแห่งสิทธิหรือเสรีภาพนั้นเองที่อาจมีได้เฉพาะแต่บุคคลธรรมดา ดังนั้น เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วางข้อจำกัดมิให้บุคคลกระทำการอันเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ย่อมไม่มีข้อจำกัดในทางใดที่ทำให้เห็นว่ามีให้ใช้บังคับได้แต่เฉพาะบุคคลธรรมดา โดยเฉพาะกรณีพรรคการเมืองที่แม้มีสถานะเป็นนิติบุคคล พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๐ ได้วางกรอบวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๕) ได้บัญญัติหน้าที่ของพรรคการเมืองที่ต้องให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไว้อย่างชัดเจน รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ จึงใช้บังคับกับพรรคการเมืองซึ่งเป็นนิติบุคคลได้ ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงฟังไม่ขึ้น

ในประเด็นเกี่ยวกับความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พบว่ามีแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๙/๒๕๖๔ วางเป็นแนวไว้ว่า “... พระมหากษัตริย์กับชาติไทยดำรงอยู่คู่กันเป็นเนื้อเดียวกันนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน

และจะดำรงอยู่ด้วยกันต่อไปในอนาคต แม้ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้ว
ปวงชนชาวไทยยังเห็นพ้องร่วมกันอัญเชิญพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เป็นสถาบันหลักคู่ชาติไทย
และถวายความเคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ทั้งนี้ เพื่อธำรงความเป็นชาติไทยไว้ ... เห็นได้ว่า
ประวัติศาสตร์นับแต่ยุคสุโขทัย อยุธยา ตลอดจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ การปกครองของไทยนั้น
อำนาจการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์ ทรงมีพระราชภารกิจที่สำคัญยิ่งเพื่อรักษาความอยู่รอด
ของบ้านเมืองและประชาชนโดยจะต้องดำรงตำแหน่งจอมทัพไทยเพื่อนำกองทัพต่อสู้ปกป้อง
และขยายราชอาณาจักรตลอดเวลาในยุคก่อน ประกอบกับทรงถือหลักการปกครองตามหลักธรรม
แห่งพระพุทธศาสนา คือ ทศพิธราชธรรมเป็นหลักในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ของไทย
จึงเป็นที่เคารพและศรัทธา เป็นศูนย์รวมจิตใจและความเป็นหนึ่งเดียวกันของปวงชนชาวไทยมาโดย
ตลอดเวลาหลายร้อยปี ดังนั้น แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองของไทยเมื่อปี ๒๔๗๕
ให้อำนาจการปกครองเป็นของราษฎรทั้งหลายหรือมาจากปวงชนชาวสยาม คณะราษฎรผู้ก่อ
การเปลี่ยนแปลงและประชาชนชาวไทยยังคงเห็นพ้องกันอัญเชิญพระมหากษัตริย์เพื่อทรงเป็นสถาบันหลัก
ที่จะต้องคงอยู่คู่กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยและทรงใช้อำนาจอธิปไตยนั้นตามบทบัญญัติ
แห่งรัฐธรรมนูญ โดยเรียกรูปแบบการปกครองนี้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข และราชอาณาจักรไทยได้คงไว้ซึ่งการปกครองระบอบนี้ต่อเนื่องมาโดยตลอดทำนอง
เดียวกับประเทศต่าง ๆ ที่มีความเป็นมาของชาติและเอกราชแตกต่างกัน ...”^๑

จากแนวคำวินิจฉัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นเป็นคุณค่าพื้นฐาน
อันสำคัญที่มีอาจแยกได้จากรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข การกระทำผิดในบางลักษณะที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
เป็นอย่างมาก จึงถูกกำหนดขึ้นเป็นความผิดเฉพาะเจาะจงเป็นพิเศษในลักษณะ ๑ ว่าเป็นความผิด
เกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรนั่นเอง แม้ความผิดต่อชีวิต ต่อร่างกาย ต่อเสรีภาพ ในทาง
กายภาพอาจจะพิจารณาได้ชัดเจนว่ามีความร้ายแรงกว่าการกระทำที่กระทบต่อชื่อเสียงหรือเกียรติยศ
อันเป็นนามธรรมที่อาจไม่ได้รับความกระทบกระเทือนทางกายภาพใด ๆ เลย แต่หากคำนึงถึงว่าสถาบัน
พระมหากษัตริย์เป็นคุณค่าพื้นฐานอันสำคัญยิ่งของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การกระทำที่จะกระทบต่อชื่อเสียงหรือเกียรติยศของสถาบัน
พระมหากษัตริย์ ย่อมส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ ลดทอนหรือลบล้างคุณค่าพื้นฐานอันสำคัญของระบอบ
การปกครองของประเทศ และย่อมกระทบกระเทือนต่อการดำรงอยู่ของสถาบันหลักของประเทศ

^๑ คำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๖๔ หน้า ๒๔ - ๒๕

ที่รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครอง จึงกล่าวได้ว่าชื่อเสียงหรือเกียรติยศของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเรื่องที่อยู่ในขอบเขตแห่งความมั่นคงของประเทศและระบอบการปกครองอย่างแยกกันไม่ออก

มีข้อสังเกตว่าผู้ถูกร้องทั้งสองนำเสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยไม่จัดความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เป็นไปเพื่อยกเลิกสถานะของมาตรา ๑๑๒ อันเป็นความผิดต่อแผ่นดิน หรือเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ซึ่งบุคคลใดก็อาจกล่าวโทษหรือร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานที่มีอำนาจดำเนินคดีได้ ให้เปลี่ยนเป็นความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดอันยอมความได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการลดความร้ายแรงของการกระทำความผิด ที่เป็นการล่วงละเมิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ลงไปเป็นอย่างมีนัยยะสำคัญ แม้ผู้ถูกร้องจะอ้างความเห็นของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป.) เพื่อสนับสนุนข้อเสนอของผู้ถูกร้อง แต่เมื่อพิจารณาไปในรายละเอียดแล้ว คอป. มิได้เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติมาตรา ๑๑๒ เช่นที่ผู้ถูกร้องนำเสนอ คงเป็นแต่เพียงตั้งข้อสังเกตว่ามีการนำมาตรา ๑๑๒ ไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง และเสนอให้มีการปรับแก้แนวทางในการใช้บังคับกฎหมายบางส่วนเท่านั้น เช่น การเสนอให้สำนักพระราชวังเป็นผู้พิจารณาว่าควรมีการดำเนินคดีอาญากับบุคคลที่ถูกกล่าวหาตามมาตรา ๑๑๒ หรือไม่ โดยอ้างหลัก “ความผิดที่ต้องให้อำนาจ” (*Ermächtigungsdelikten*) ตามหลักกฎหมายเยอรมันซึ่งใช้กับความผิดต่อประมุขของรัฐที่เป็นประธานาธิบดี หรือเสนอให้ลดระดับโทษให้กลับมาใช้ระดับโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี เหมือนบทบัญญัติเดิมที่มีมาก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมในปี ๒๕๑๙ ข้อเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายของ คอป. ที่ผู้ถูกร้องอ้างจึงไม่อาจยืนยันว่าข้อเสนอของผู้ถูกร้องมิได้ก่อผลกระทบต่อการให้ความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแต่อย่างใด ส่วนประเด็นแนวคิดการแก้ไขเพิ่มประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ของ คอป. ที่ผู้ถูกร้องกล่าวถึงนั้น เห็นว่ามีแนวคิดต่างจากผู้ถูกร้อง เนื่องจาก คอป. เห็นว่าการที่จะยกเลิกความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ นั้น น่าจะยังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและสถานการณ์ของบ้านเมือง แต่การที่จะคงสภาพความเป็นความผิดอาญาในลักษณะปัจจุบันโดยไม่มีทางออกใด ๆ ในการดำเนินคดีกับผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดที่เหมาะสมนั้น ก็ไม่ถูกต้องเช่นกัน เพราะจะยังคงมีการใช้หรือพยายามใช้ความผิดฐานนี้เป็นเครื่องมือในทางการเมือง ทั้งเพื่อปกป้องสถาบันและเพื่อผลประโยชน์ในทางการเมืองต่อไป อันจะเป็นอุปสรรคในการสร้างความปรองดองของคนในชาติ โดยมีข้อเสนอคือการให้มีผู้แทนพระองค์ ซึ่งเป็นการนำเอาหลักการในระบบกฎหมายเยอรมันมาเป็นตัวอย่าง โดยกำหนดให้มี “ความผิดที่ต้อง

ให้อำนาจ” โดยเสนอเรื่องต่อเลขาธิการสำนักพระราชวัง เป็นการเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ที่เสนอโดย คอป. จึงอยู่บนแนวคิดคนละฐานกับผู้ถูกร้อง

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำอันเป็นความผิด และกำหนดอัตราโทษแก่ผู้ที่กระทำการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หากผู้ใดกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวก็จะต้องได้รับโทษทางอาญาเพราะเหตุแห่งการกระทำนั้น บทบัญญัตินี้จึงมุ่งคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อีกทั้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ บัญญัติให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหนึ่งในรัฐธรรมนูญนั้น และบัญญัติให้องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะที่ผู้ใดจะละเมิดมิได้ จะกล่าวหาหรือฟ้องร้องในทางใด ๆ มิได้ กฎหมายจึงต้องกำหนดมาตรการคุ้มครองมิให้มีการละเมิดพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของรัฐและสถาบันหลักของประเทศ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตประการสำคัญว่า ในสังคมไทย ความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพไม่ได้มีฐานมาจากหลักกฎหมายระหว่างประเทศหรือหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งสากลทั่วไปยอมรับเท่านั้น แต่มีฐานมาจากบริบทเฉพาะของสังคมไทยที่สถาบันพระมหากษัตริย์มิได้เป็นเพียงสัญลักษณ์หรือศูนย์รวมที่สะท้อนความเป็นเอกภาพของรัฐเท่านั้น แต่มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งซึ่งมีอาจแยกออกจากกันได้จากความเป็นชาติและไม่อาจแยกออกจากการปกครองอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามหลักการของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓

จากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่มีบทบัญญัติคุ้มครองเป็นพิเศษก็เพราะพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหนึ่งในรัฐธรรมนูญ และเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังหลักการในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้” สำหรับมาตรา ๖ ดังกล่าวนี้นี้ ไม่ใช่บทบัญญัติใหม่ เพราะตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ ที่ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกเป็นต้นมา ก็มีบทบัญญัติอย่างเดียวกันนี้มาทุกฉบับ จึงเป็นเหตุให้การบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ต้องแตกต่างจากความผิดที่กระทำต่อบุคคลทั่วไป ไม่เปิดโอกาสพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ที่จะก่อผลกระทบความเชื่อถือศรัทธาที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าความรวมถึงการพิสูจน์ความสุจริตของบุคคลที่แสดงความคิดเห็นโดยมีความปรารถนาดีและเคารพเทิดทูนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งกระทำการในเชิงสร้างสรรค์

เพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์ดำรงอยู่อย่างเหมาะสมในแนวทางต่าง ๆ และมุ่งประสงค์ให้ระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเข้มแข็งและยั่งยืนสถาพรต่อไป

การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกี่ยวกับความผิดฐานหมิ่นประมาท) ยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยมีเนื้อหาให้ย้ายมาตรา ๑๑๒ จากลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรมาอยู่ลักษณะ ๑/๒ ความผิดเกี่ยวกับพระเกียรติของ พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และเกียรติยศของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งการที่ประมวล กฎหมายอาญา ภาค ๒ ความผิด ได้แบ่งลักษณะความผิดเป็น ๑๓ ลักษณะ โดยจัดเรียงตั้งแต่ลักษณะความผิดอันเป็นการกระทำที่กระทบต่อรัฐ ความผิดที่เป็นการกระทำที่กระทบต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดที่เป็นการกระทำต่อสาธารณชน ความผิดที่กระทบต่อสังคม และบุคคล และความผิดที่กระทบต่อปัจเจกบุคคล แม้ผู้ถูกร้องทั้งสองโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายอาญา มิได้กำหนดลำดับศักดิ์ของหมวดหมู่และลักษณะกฎหมายไว้ก็ตาม แต่ประมวลกฎหมายอาญาในแต่ละลักษณะได้บัญญัติเรียงลำดับตามความสำคัญและความร้ายแรงในแต่ละหมวดในแต่ละมาตราไว้ โดยมาตรา ๑๑๒ อยู่ในลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เนื่องจากต้องการคุ้มครองทั้งความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรและเกียรติยศของประมุขของรัฐ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒ ที่บัญญัติรับรองว่าประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์จึงมีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ การกระทำความผิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นการกระทำผิดต่อความมั่นคงของประเทศด้วย การที่ผู้ถูกร้องทั้งสองเสนอให้ย้าย มาตรา ๑๑๒ ออกจากลักษณะ ๑ ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เห็นว่า การใช้ถ้อยคำว่า “ย้าย” หรือ “แก้ไข” อาจเป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อเป็นเทคนิคในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย อาจตีความได้ว่าหลักกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่มีหลักการเปลี่ยนแปลงไปจากหลักกฎหมายเดิม เพียงแค่เป็นการย้ายตัวบทเท่านั้น แต่ในข้อเท็จจริงตามร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมนี้ มีการเปลี่ยนแปลงในหลักการสำคัญของกฎหมาย จึงถือเป็นการเปลี่ยนแปลงมากกว่าการย้ายเป็นการกระทำเพื่อมุ่งผลให้ความผิดตามมาตรา ๑๑๒ ไม่เป็นความผิดที่มีความสำคัญหรือร้ายแรงระดับเดียวกับความผิดในลักษณะ ๑ และไม่ให้อัตราเป็นความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศอีกต่อไป มีเจตนามุ่งหมายที่จะแยกสถาบันพระมหากษัตริย์กับความเป็นชาติไทยออกจากกัน และศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕ ได้วางหลักเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไว้ว่า การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาต

มาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากกว่าการดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาทต่อบุคคลธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ ประกอบกับเพื่อพิทักษ์ปกป้องพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มิให้ถูกล่วงละเมิดโดยการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายได้โดยง่าย จึงไม่มีการบัญญัติเหตุยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษไว้ในทำนองเดียวกัน กับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ และมาตรา ๓๓๐ การที่ร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ของผู้ถูกร้องทั้งสอง ให้เพิ่มบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดสามารถพิสูจน์เหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษได้ตามร่างมาตรา ๖ ที่ให้เพิ่มความตามมาตรา ๑๓๕/๗ ผู้ใดติชม แสดงความคิดเห็น หรือแสดงข้อความโดยสุจริต เพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อธำรงไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ ผู้นั้นไม่มีความผิด และมาตรา ๑๓๕/๘ วรรคหนึ่ง ความผิดฐานในลักษณะนี้ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นความผิดนั้นเป็นความจริง ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดจะใช้ข้อกล่าวอ้างว่าตนเข้าใจผิดและเชื่อโดยสุจริตว่าเป็นความจริงเป็นข้อต่อสู้ และขอพิสูจน์ความจริงในทุกคดี เช่นเดียวกับการที่ผู้กระทำความผิดในคดีหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไปยกขึ้นต่อสู้ ทั้งที่ลักษณะของการกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากกว่าการดูหมิ่น หรือหมิ่นประมาทต่อบุคคลทั่วไป ประกอบกับเพื่อพิทักษ์ปกป้องพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มิให้ถูกล่วงละเมิดซึ่งการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมจะต้องมีการสืบพยานหลักฐานตามข้ออ้าง ข้อเถียง ข้อต่อสู้ ระหว่างคู่ความในคดี การพิสูจน์เหตุดังกล่าวจำต้องพาดพิงหรือกล่าวหาสถาบันพระมหากษัตริย์ ย่อมไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ที่บัญญัติให้องค์พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ อีกทั้งการที่ผู้ถูกร้องทั้งสองเสนอร่างกฎหมายให้ความผิดตามมาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดอันยอมความได้นั้น มีเจตนาที่จะให้การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑๒ กลายเป็นความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมน้อยเพื่อให้มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องส่วนพระองค์ของสถาบันพระมหากษัตริย์เท่านั้น เป็นการลดสถานะความคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ให้รัฐไม่ต้องเป็นผู้เสียหายในความผิดดังกล่าวโดยตรง ส่งผลให้การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑๒ ไม่ใช่การกระทำความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงอีกต่อไป

ดังนั้น แม้การเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จะเป็นหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม แต่เนื้อหาของร่างกฎหมายที่ผู้ถูกร้องทั้งสองเสนอเป็นพฤติการณ์ที่แสดงออกถึงความคิดเห็นของผู้ถูกร้องทั้งสองที่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการคุ้มครอง

สถาบันพระมหากษัตริย์ผ่านร่างกฎหมายโดยอาศัยกระบวนการทางนิติบัญญัติ เพื่อให้เป็นฉันทานุมัติผ่านรูปแบบนโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และยังคงยืนยันนโยบายดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลง และอาจทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นเพียงข้อเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายตามหน้าที่ปกติ ทั้งที่ในความเป็นจริง การเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว มีผลกระทบต่อหลักการรับรองสถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและจริยธรรมที่แสดงให้เห็นความผูกพันระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน ประกอบกับศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๒ ได้วางหลักไว้ว่า สาระสำคัญซึ่งเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของระบอบการปกครองประชาธิปไตยของไทย ได้ระบุไว้ในความของพระราชหัตถเลขาที่ ๑/๖๐ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ว่าพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูงดำรงฐานะอยู่เหนือการเมือง โดยเฉพาะในแง่การไม่เข้าไปมีบทบาทเป็นฝักฝ่ายต่อสู้แข่งขันรณรงค์ทางการเมือง อันอาจจะนำมาซึ่งการโจมตี ดิเสียน และกระทบกระเทือนต่อความเป็นกลางของสถาบันพระมหากษัตริย์ ต้องถูกลบล้างไป ดังปรากฏเป็นที่ประจักษ์ในคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๓ และสอดคล้องกับหลักการที่ถือว่าพระมหากษัตริย์ “ทรงราชย์ แต่มิได้ทรงปกครอง” (reigns, but does not rule)^๒ การที่ผู้ถูกร้องทั้งสอง ใช้การเสนอกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มาเป็นนโยบายพรรคในการหาเสียงเลือกตั้ง และยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการกระทำที่ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยเจตนาเอาชนะกร่อนบ่อนทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ จนกระทั่งนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในที่สุด ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องทั้งสองที่ว่า การเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่มีผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงฟังไม่ขึ้น

ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องทั้งสองที่ว่า ตามหลักการปกครองเสรีประชาธิปไตยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนในการขับเคลื่อนนโยบายที่หาเสียงไว้ และการเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมายตามนโยบายที่ให้ไว้ต่อประชาชนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นการกระทำในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่ง (๒) ไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติพรรคการเมืองนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. กลับดำเนินการโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ทั้งสิ้น ทั้งผู้ถูกร้องทั้งสองได้เบิกความต่อศาลยอมรับว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ นำเสนอ

^๒ Bogdanor, Vernon (1996), "The Monarchy and the Constitution", 49 Parliamentary Affairs 3, 407.

นโยบายดังกล่าวให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อใช้เป็นนโยบายรณรงค์หาเสียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖ และปัจจุบันยังคงปรากฏนโยบายการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ อยู่บนเว็บไซต์ของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ (เอกสารหมายเลข ๔) การเสนอร่างพระราชบัญญัติเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงเป็นการกระทำเชิงนโยบายที่สำคัญซึ่งแยกไม่ออกจากการควบคุมและกำกับดูแลซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒ บัญญัติให้อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ดังนั้นพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ย่อมไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบต่อการดำเนินการดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังปรากฏพฤติการณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกร้องทั้งสองตามหนังสือของสำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสภาความมั่นคงแห่งชาติ (เอกสารหมายเลข ๑๙ ๒๐ และ ศ ๓๗) และคำเบิกความของผู้ถูกร้องทั้งสองต่อศาลรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ กรรมการบริหารพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในอดีตและปัจจุบัน และสมาชิกพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ มีพฤติการณ์แสดงความความคิดเห็นหรือเข้าร่วมการประชุมที่มีการรณรงค์ให้ยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ย่อมแสดงให้เห็นว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นกลุ่มการเมืองซึ่งมีอุดมการณ์ต้องการเปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะการที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ปราศรัยความตอนหนึ่งว่า “ตอนนี้ผมในฐานะหัวหน้าพรรคก้าวไกล ปิดสติเกอร์คำว่ายกเลิก แต่ผมต้องขอโทษน้องทั้งสองว่าขอให้ผมแก้ไขก่อนด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ สำหรับคำตอบคำถามนี้ว่าทำไมต้องแก้ไข เพราะผมเชื่อว่าการแก้ไขจะทำให้โอกาสที่กฎหมายนี้ได้รับการแก้ไขในสภามากกว่า และผมเชื่อว่าร่างของพรรคก้าวไกลไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ไม่ใช่ทำให้ใครเอาสถาบันมาทำร้ายกัน ตั้งคำวิจารณ์ ไม่ต้องติดคุกเพียงแค่ตั้งคำถามอีกต่อไป พี่น้องประชาชนเสนอกฎหมายยกเลิก ม. ๑๑๒ เข้ามา พรรคก้าวไกลก็จะสนับสนุนเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นต้องขอโทษน้องทั้งสองคนที่พี่ต้องแก้ไข ม. ๑๑๒ ในสภาก่อน ถ้าสภายังไม่ได้รับการแก้ไข ก้าวไกลจะออกไปสู้ด้วยกันครับ” แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในขณะนั้น พร้อมจะสนับสนุนการยกเลิกประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เพื่อยืนยันที่จะเปลี่ยนแปลงหลักการคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งตามวิถีทางของรัฐสภาในฐานะที่ผู้ถูกร้องที่ ๑ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และพร้อมที่จะดำเนินการโดยอาศัยวิถีทางอื่นนอกเหนือจากกระบวนการนิติบัญญัติเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว การประกาศเจตนาของผู้ถูกร้องที่ ๑ เช่นนี้ ย่อมมีลักษณะของ

การกระทำในทำนองเดียวกับกรณีศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๑๙/๒๕๖๔ กรณีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่เห็นว่า เป็นการกระทำที่มีเจตนาทำลายล้างสถาบันพระมหากษัตริย์โดยชัดแจ้ง เป็นการเซาะกร่อน บ่อนทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แม้ภายหลังผู้ถูกร้องที่ ๑ จะเบิกความต่อศาลว่าเป็นการบริหารสถานการณ์เพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงก็ตาม ข้อโต้แย้งของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงฟังไม่ขึ้น

แม้ผู้ถูกร้องทั้งสองโต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ มีองค์ประกอบของการกระทำอันจะเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้นั้น จะต้องเป็นการใช้ “สิทธิหรือเสรีภาพ” ก็ตาม แต่ทั้งนี้ การใช้สิทธิหรือเสรีภาพนอกจากจะต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐแล้ว ยังจะต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติเป็นหลักการไว้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)^๓ โดยเฉพาะในกรณีการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ก็ยืนยันในกรอบของการใช้เสรีภาพในทำนองเดียวกัน

เมื่อได้พิจารณาจากเนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญของบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งนำเสนอมาในเอกสารร่างแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของผู้ถูกร้องทั้งสอง อันได้แก่ การนำออกจากรั้วความผิดต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร การให้เป็นความผิดที่ยอมความได้ การให้สำนักพระราชวังเป็นผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือเป็นผู้เสียหาย การให้พิสูจน์เหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษ การตัดออกไปซึ่งอัตราโทษจำคุกให้คงเหลือแต่โทษปรับ และหากร่างกฎหมายนี้ผ่านการพิจารณาในขั้นตอนของรัฐสภาและมีการประกาศ

^๓ International Covenant on Civil and Political Rights Article 19

1. Everyone shall have the right to hold opinions without interference.
2. Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of his choice.
3. The exercise of the rights provided for in paragraph 2 of this article carries with it special duties and responsibilities. It may therefore be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:
 - (a) For respect of the rights or reputations of others;
 - (b) For the protection of national security or of public order (ordre public), or of public health or morals.

ในราชกิจจานุเบกษาให้มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว อาจเรียกได้ว่าเป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะให้แก่ การแสดงความคิดเห็นไปในทางต่าง ๆ โดยเฉพาะอาจมีการวิพากษ์วิจารณ์ให้เกิดความเสื่อมเสียแก่ สถาบันพระมหากษัตริย์ได้อย่างเปิดกว้าง ทำให้อาจมีผู้แสดงออกซึ่งการกระทำและความคิดเห็น ในหลายลักษณะ ทั้งในฝ่ายของผู้มีความปรารถนาดีและเคารพเทิดทูนต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งกระทำการในเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์ดำรงอยู่อย่างเหมาะสมในแนวทางต่าง ๆ ไปจนถึงผู้ที่มีความคิดเห็นแตกต่างไปในทางตรงกันข้าม ซึ่งมุ่งหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อล้มล้าง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในสถานการณ์ของบ้านเมือง ที่เปิดพื้นที่ให้กับการแสดงออกซึ่งความหลากหลายของการกระทำและทัศนคติต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่นนี้ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเฉพาะในสังคมที่การสื่อสารระหว่างบุคคลในโลกออนไลน์ไม่อาจถูกกำกับดูแลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ในสื่อมวลชนต่าง ๆ ย่อมยากที่จะทำให้เกิดความชัดเจนในประเด็น ข้อเท็จจริงต่าง ๆ อันนำมาซึ่งความเข้าใจที่อยู่บนฐานของความเชื่อส่วนบุคคลยิ่งกว่าการประจักษ์รู้ ด้วยเหตุและผล อีกทั้งข้อมูลที่แตกต่างหลากหลายยังทำให้ง่ายต่อการที่บุคคลจะเคลือบแคลงสงสัย ซึ่งอาจจะนำมาซึ่งการขาดความศรัทธาต่อระบบสังคม รวมถึงระบอบการเมืองการปกครองที่เป็นอยู่เดิม และในท้ายที่สุดตกอยู่ภายใต้การเลือกรับข้อมูลจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่สอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อ พื้นฐานที่มีอยู่ และนำมาซึ่งความอ่อนแอและเสื่อมลงของการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่าการกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองมีพฤติการณ์ที่เข้าข่ายเป็นการใช้สิทธิ และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข โดยกระทำการผ่านการเสนอร่างกฎหมายแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ และใช้เป็นนโยบายพรรค แม้เหตุการณ์ตามคำร้องผ่านพ้นไปแล้ว แต่การดำเนินการ วรรณะให้มีการยกเลิกหรือการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาของผู้ถูกร้องทั้งสอง มีลักษณะ ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลายพฤติการณ์ประกอบกัน ทั้งการชุมนุมเรียกร้อง การวรรณะ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร และการใช้เป็นนโยบายหาเสียง เลือกลงเลือกตั้ง อีกทั้งคำแถลงอย่างเป็นทางการสองครั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ในฐานะหัวหน้าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ และในนามพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในวันที่มีการประกาศผลเลือกตั้งในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖ และในวันที่มีการลงนามความร่วมมือเพื่อจัดตั้งรัฐบาล ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ว่าเป็นนโยบาย ของพรรคที่จะดำเนินการแก้ไขประมวลกฎหมายมาตรา ๑๑๒ ต่อไป และในขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญ

ได้ไต่สวนข้อเท็จจริงยังมีระบุใน ๙ แผนนโยบายก้าวไกล ซึ่งเป็นนโยบายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๒ ในการผลักดันที่จะแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ โดยปรากฏในเว็บไซต์ทางการของพรรคก้าวไกล

จากการกระทำดังกล่าว หากยังปล่อยให้ผู้ถูกร้องทั้งสองกระทำการต่อไป ย่อมเป็นเหตุที่นำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองจึงเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่เข้าข่ายการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง ซึ่งวรรคสองให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องทั้งสองเป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพที่เข้าข่ายเป็นการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง และสั่งการให้ผู้ถูกร้องทั้งสองเลิกการกระทำ เพื่อให้มีการยกเลิกหรือ แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอให้เปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติดังกล่าวให้เป็นความผิดที่ลดระดับความร้ายแรงลง ทั้งในการเปลี่ยนลักษณะความผิดไม่ให้เป็นความผิดต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร เปลี่ยนระดับโทษสูงสุดให้น้อยลงอย่างมีนัยยะสำคัญ การกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ รวมการวางบทบัญญัติของกฎหมายที่ทำให้เกิดประเด็นข้อวิพากษ์วิจารณ์องค์พระมหากษัตริย์ ด้วยการให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อไม่ต้องรับผิดหรือไม่ต้องรับโทษได้ รวมทั้งการสร้างเงื่อนไขเพื่อให้องค์พระมหากษัตริย์กลายเป็นคู่กรณีกับผู้ถูกกล่าวหาโดยการบัญญัติให้สำนักพระราชวังเป็นผู้แทนพระองค์ในฐานะผู้เสียหายที่อำนาจในการยื่นคำร้องทุกข์ และให้หยุดการกระทำที่เป็นการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น เพื่อให้มีการยกเลิกหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญข้างต้นที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๙ วรรคสอง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๔ ด้วย

(นายอุดม รัฐอมฤต)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ